

CURIERUL JUDICIAR

ZIAR SĂPTĂMÂNAL

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — PRACTICĂ

ADEVĂR ȘI LUMINĂ

JUSTIȚIE ȘI LIBERTATE

DIRECTOR
PETRE BORS

PROPRIETAR
I. SIMIONESCU-CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an 30 Lei

Pe 6 luni 16 "

Pe 3 luni 8 "

Studentii plătesc pe jumătate.

Pentru străinătate se adaugă portul

Pentru inserții și reclame a se adresa la administrație

REPRODUȚIA INTERZISĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘCI

No. 35, STRADA COLȚEI, No. 35.

Un număr vechi 2 Lei.

S U M A R :

Către cititori, Redacțiunea.

Despre gens și gentiles la Romani, G. Danielopolu.

Jurisprudența romană :

Înalta Curte de Casație secția II-a: Direcția C. F. R. cu Angelescu George.

Despre alcoolism : Discursul ținut de D-nu procuror general Bastiachi de pe lângă Curtea de Apel din Galați cu ocaziunea deschiderii anului judecătoresc 1894—1895 [urmare și fine].

Informațiuni.

CATRE CITITORI

Grație bine-voitorului concurs ce ne-ați dat, astăzi intrăm în anul al patrulea de la fondarea ziarului nostru. Ne măgulim că dacă atențiunea cititorilor noștri nu ne-a părăsit un singur moment, nici noi, la rândul nostru, nu am încetat de a face cele mai mari sacrificii pentru ca organul nostru să corespundă cerințelor și menirii sale. Ca organ pur și simplu juridic am căutat să evităm ori ce discuțiune ce ar fi străină științei dreptului. Mulțumim noilor noștri colaboratori, ziarul nostru a putut să trateze, cu multă competență, cestiuni varii de drept civil, comercial, penal, de economiă politică și de diferite legi speciale. Am căutat să fim în curent, și credem a fi reușit, cu jurisprudența Curții noastre de Casație și a celorlalte instanțe judecătorești române, precum și cu jurisprudența străină. Prin stăruințele ce am pus, ne place a crede, că ziarul nostru a dobândit, cu deosebire în anul ce se duce, o vitalitate apreciată și recunoscută de lumea noastră juridică.

Promitem, pentru anul care începe, să punem o mai mare atențiune și diligență în variatele și alesele materii ce vom trata, de ore-ce ne-am asigurat concursul a mai mulți colaboratori între cari putem cu mândrie cita pe savantul și distinsul roman st, d-l G. Danielopolu, profesor de

drept roman la facultatea juridică din București, și unul din membrii cei mai autorizați ai baroului bucureștean. D-l Danielopolu ne-a dat deja un articol despre «Gens și Gentiles» în dreptul roman, cu publicarea căruia avem plăcerea să începem acest an.

Sperăm că în foarte scurt timp vom avea instalată o tipografie a noastră proprie, și atunci vom putea realiza cea mai viă dorință a noastră, împărțită și de toți cititorii, aceea că ziarul să apară de două ori pe săptămână.

Cu numărul de la 15 Ianuarie vom distribui abonabilor noștri, ce sunt în curent cu plata abonamentului, tabla de materii de la aparițiunea ziarului și până acum.

Începând acest an nouă urăm bine-voitorilor noștri cititori un an prosper și fericit.

Redacțiunea.

DESPRE GENS ȘI GENTILES LA ROMANI

Ce este gens, ce sunt gentiles, ce sunt aceia pe cari legea celor 12 Tabule îi chiamă la succesiunea ab intestat în lipsă de heredes sui și de agnați, pe care aceiași lege îi chiamă la tutelă în lipsă de tutori testamentari și de agnați, pe care în fine aceiași lege îi chiamă la curatela furioșilor și prodigilor în lipsă de agnați?

Tabula 5, legea 1, capitolul 2, dice: *Si intestatus moritur, cui suus heres nec escit, adgnatus proximus familiam habeto, si agnatus nec escit, gentiles familiam nanciscitor*¹⁾.

Tabula 5, legea 3, capitolul 2, dice: *Si furiosus*

1) Dacă cine-va móre intestat, care să n'aibă heres suus, cel mai de aproape agnat să ia averea, dacă nu are agnați, gentilul să dobândescă averea.

aut prodigus existat, et illi custos nec escit, adgnatorum gentilium que endo eo pecuniaque ejus potestas esto. ¹⁾

Eacă definițiunile vorbeii *gens* și *gentiles* ce găsim în scriitorii latini:

Ciceron, Topice No. 29, scrie: *Gentiles sunt qui inter se eodem nomine sunt. — Non est satis. — Qui ab ingenuis oriundi sunt. — Nec id quidem satis est. — Quorum majorum nemo servitutem servivit. — Abest etiam nunc. — Qui capite non sint deminuti. — Hoc fortasse satis est. — Nihil enim video Scaevolam, pontificem, ad hanc definitionem addidisse.* ²⁾

Festus, verbo *gentilis*, scrie: *Gentilis dicitur, et ex eodem genere ortus, et is qui simili nomine appellatur, ut ait Cincius: Gentiles mihi sunt, qui meo nomine appellantur.* ³⁾

Varron, *De lingua latine*, 7, 2: *Ut in homines sunt agnationes et gentilitates, sic in verbis: ut enim ab Emilio homines orti, Emilii ac gentiles.* Precum la ómenî sunt agnațiunii și gentilități, așa și la vorbe: așa cei ce descind din *Emilius*, se dic *Emilii* și sunt gentili între dênșii.

Ulpian, l. 195 § 2 D. *De verborum significatione* (l., 16): *cum paterfamilias moritur, quotquot capita ei subjecta fuerunt, singulas familias incipiunt habere: singuli enim nomen patrum familiarum subeunt..... Communi jure familiam dicimus omnium adgnatorum: nam etsi, paterfamilias mortus, singuli singulas familias habent: tamen omnes, qui sub unius potestate fuerunt, recte ejusdem familiae appellabuntur, qui ex eodem domo et gente proditi sunt.....* când móre un *paterfamilias*, câte capete au fost supuse autorității lui, încep să aibă fie-care câte o familie: toți în adevăr iaă numele de *patres-familias*..... De drept comun numim familie pe toți *agnați*; căci de și, la mórtea unui *paterfamilias*, fie-care din *agnați* își are familia sa proprie, cu toate acestea toți *agnați* cu drept cuvânt se dic că sunt din aceeași familie, de óre-ce au eșit din aceeași casă și *ginte*.

Ce este *gintea*, ce sunt *gentili*? *Gentili* sunt membrii unei ginte, etymologicește vorbind, căci *gentilis* derivă de la *gens*. Și idealmente, adică în fond, tot așa este după părerea mea.

Gintea este familia originară patriciană. Romulus a venit însoțit de o sută gînți de Latini, Tatius cu o sută de gînți de Sabini, toate aceste gînți sau

familii erau patricie. Membrii lor compuneau comițele curiate. Capii lor, *patres* ale lor, compuneau senatul a cărui membrii de aceia se și numeau *patres*, iar ei *patricii*, căci *patricii* este diminutivul lui *patres*. Coelius Vibenna a venit cu Etrusci, care tocmai mai târziu au compus *gînți patricie*, a căror membrii să voteze în comițele curiate, iar capi să intre în senat.

Aceste gînți se și numiră *minores gentes*, și capi lor *conscripti*, adică senatori înscrisi alături, admiși alături pe lângă *patres* proprii diși, adică pe lângă capi celor două sute gînți vechi patricie: latine și sabine.

Membrii fie-căria *gens* se numeau *gentiles*. La început bine înțeles, pôte chiar înainte de a veni în Roma, fie-care *gens* era redusă la o singură familie, adică la o singură stirpe, adică la tatăl și copii de sub puterea sa paternă, și câte odată și nepoți din fi de sub puterea sa paternă. Dară în urmă fii, nepoți înșurându-se, ș'au creat și ei familii, stirpi deosebite, au avut fie-care din ei copii și nepoți sub puterea sa paternă, și prin urmare gîntea a ajuns să se compue de mai multe familii sau stirpes.

Să luăm un exemplu:

Să presupunem că Primus a fost generatorul uneia din gînți, că el a avut două fii, pe Secundus și pe Tertius. Primus este tatăl lor, Secundus și Tertius de sub puterea lui paternă, *heredes sui* ai lui, și între dênșii *agnați*, pentru că au fost sub aceeași putere paternă. Secundus și Tertius se însoră și fac: Secundus pe Quartus și pe Quintus, Tertius pe Sextus și pe Septimus. Dacă Secundus și Tertius sunt sub puterea paternă a lui Primus la conceperea lui Quartus și a lui Quintus, a lui Sextus și a lui Septimus, și ei vor face parte din familia lui Primus, vor putea fi *heredes sui* ai lui și *agnați* între ei, căci cu toți împreună au fost sub aceeași putere paternă a lui Primus. Decî în cazul acesta Quartus, Quintus, Sextus, Septimus vor fi între dênșii *agnați*, și în același timp Quartus și Quintus vor fi *agnați* și cu Tertius unchiul lor, iar Sextus și Septimus și cu Secundus unchiul lor. Căci cu toți au constituit o familie unică, cu un singur cap exercitator de putere paternă asupra tuturilor. Dacă însă Quartus și Quintus se concep și nasc după mórtea lui Primus, dacă asemenea Sextus și Septimus se concep și nasc după mórtea lui Primus, ei nu sunt *agnați* nici între dênșii, ci numai Quartus cu Quintus, Sextus cu Septimus, necum să fie Quartus și Quintus *agnați* cu unchiul lor Secundus, Sextus și Septimus cu unchiul lor Tertius; pentru că nu au fost nici au putut fi sub aceeași putere paternă a lui Primus. Dară ei sunt toți între dênșii *gentiles*, căci fac parte toți din gîntea primitivă a căruia generator, *genitor*, a fost Primus. Cu o condițiune că nici unul din ei să nu fi eșit de sub puterea paternă prin adopțiune, emancipațiune,

1) Dacă cine-va e furios sau prodig, și nu are custode, *agnați* și *gentili* să aibă putere asupra lui și averii lui.

2) *Gentili* sunt între ei cei ce pórta același nume. Nu este destul. Cei ce descind din ingenui. Dară nici acesta nu este destul. Dintre ai căror strămoși nici unul nu a fost serv. Și acum mai lipsește ceva. Care nu au fost capite deminuți. Pôte că acesta este destul. Căci nu vedă să mai fi adăogat nimic pontificele Scaevola la această definițiune.

3) *Gentilis* se numește acela care și este eșit din același *genus*, și pórta același nume, cum dice Cincius: *Gentili* sunt cu mine toți cei ce pórta același nume ca și mine

sau prin altă *capitis deminutione minimă*, a fortiori prin vre-o *capitis deminutione mediă* sau *maximă*. Toți aceștia, fiind-că descind din masculi, vor purta același nume, numele de familie al lui Primus. Prin urmare *et ex eodem genere, id est genitore orti et eodem nomine appellati*, vor face parte din aceiași *gens* sau *genus*, și vor fi între densesii *gentiles*. Dacă acum presupunem că Quartus se însoră și face copii pe Octavus și pe Nonus, care de asemenea sunt și rămân până la mărtea lui sub puterea lui paternă, și nu suferă nici mediă nici maximă *capitis deminutione*, și tot așa se întâmplă și cu fii Decimus și Undecimus ai lui Quintus, și cu fii Duodecimus și Tredecimus ai lui Sextus, și cu fii Quatuordecimus și Quindecimus ai lui Sextus, și cu fii Sedecimus și Septimusdecimus ai lui Septimus, toți aceștia vor fi între densesii și împreună cu Quartus, Quintus, Sextus și Septimus, și împreună cu Secundus și cu Tertius, și împreună cu Primus *gentiles*: pentru că vor face parte din aceiași *gens*, din *gens* a lui Primus, din *gens Prima*.

Cu această teorie cadrează admirabil și etymologia, și tradițiunea, și definițiunea lui Ciceron. Etymologia: *gens, gentilis*; tradițiunea: așa era și la Greci.

Ast-fel la greci, Hesychius ne dice: (γενῆται, οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους μετέχοντες, καὶ ἄνωθεν ἀπ' αὐτοῦ ἔχοντες κοινὰ ἱερὰ; γεννῆται, adică cei ce fac parte din același *γένος*, și care au sacre comune de sus de la început, de la origine. Din acest text rezultă că cei ce făceau parte din același *γένος*, *genus*, cum diceau Romanii, care e latinisarea lui *γένος*, sau *gens*, se numeau *γενῆται*, adică *gentiles* la Romani și se distingeau printr'acesta că aveau *sacre commune*. *Γένος* dar la Greci era ceea ce era *genus* sau *gens* la Romani, familia originară cu toți membrii ei din familiile ce descindeau din ea prin masculi și care purtau același nume și aveau aceeași religie comună, un cult privat comun, aceeași *dii gentiles* cum diceau Romanii. Fie-care *gens* s'a descompus cu vreme în deosebite sub-gentes, și fie-care sub-gens în deosebite familii. Așa de exemplu *gens Claudia* sau *Clodia* descinde din *Clausus* sau *Claudius*, *Claudius* însemnează fiu al lui *Claudus*, *i* intercalat este pentru a exprima diminutivul, descendentul. *Gens Claudia* este dar *gens* a cărui genitor, creator, *γεννήτης: γέννητορ* a fost *Claudus* sau *Clausus*. *Gens Claudia* sabină era deja compusă de 3000 membrii când a venit de s'a stabilit la Roma. Ea cu vreme s'a descompus în mai multe sub-gentes, de la trei descendenți din *Claudus*, de la *Claudius Pulcher*, *Claudius Nero* și *Claudius Centho*. Fie-care din aceste sub-gentes, care existau în timpul resbelor punico, s'a descompus cu vreme și ele în alte sub-gentes și ultimele sub-gentes fie-care în deosebite familii proprii dise sau stirpe. Toți membrii acestor familii, acestor sub-gentes, și a sub-gentelor precedente,

și a gentei primitive originare *Claudia*, erau între densesii gentili, dacă erau descendenți prin bărbați, altminterlea nici nu puteau purta numele de *Claudii*, și dacă nu au suferit nici o *capitis deminutio*. Asemenea ginta *Fabia*, compusă deja de 306 membrii în anul 277 de la fundațiunea Romei, distruși toți afară de unul, de *Veieni*, după cum ne spune *Dyonisie* din *Helicarnas*, acest unu rămas în Roma din cauza fragedei sale vârste. Asemenea era ginta *Cornelia*, care s'a subdivizat în sub-gintele *Cornelia Scipio*, prin adoptarea denumirei, (*agnomen, ad*, pe lângă, *nomen*) de *Scipio* de către *Publius Cornelius*, unul din membrii gintei *Cornelia*, *Cornelia Rufus* sau *Sulla*, prin adăogirea capului unei sub-ginte a agnomenului de *Rufus*, schimbat pe urmă în *Sulla*). Toți membrii acestor sub-gentes și a familiilor în care sub-gentele se divisa erau între ei *gentiles*, afară de cei ce printr'o *capitis diminutio* eșiseră din familie și prin urmare și din ginte. Asemenea γένη, sau genuri sau ginte erau și la Greci. Ast-fel era γένος sau gens a *Lycomidilor*, a *Butadilor*, a *Lakyadilor*, terminația -ιδης sau -αδης, la Greci, arătând descendența ²⁾.

Fie-care din aceste γένη sau *gentes* și la Greci și la Romani avea cultul său religios, τὰ ἱερὰ τοῦ γένους, *sacra privata* ale ginte. Așa *Plutarch* ne vorbește de locul unde se făceau sacrificiile *Lycomidilor* (*Plutarch, Temistocle, 1*) și *Eschin* ne vorbește despre altarul *Butadilor* (*De falsa legat., 147*). Așa pe când capitolul era asediat de Galli, un *Fabius* ese din Capitol, trece printre Galli, investit în vestmintele sacre, și purtând obiectele sacre în mână, se duce pe *Quirinal* să facă sacrificiile usuale pe altarul ginte sale.

Deii ginte, *Dii gentiles*, nu acorda protecția lor și nu voiau să fie invocați de cât de membrii ginte. Un membru din altă ginte, care ar fi asistat la sacrificiu, comitea un act de impietate, înlocmai ca și streinul care asista la ceremoniile deilor cetății, deilor poliadi, și care pentru aceasta putea să fie pedepsit chiar cu moartea.

Fie-care γένος, fie-care *gens*, avea în același timp mormintul comun. Așa *Demosthen* ne vorbește de un cetățean care a îngropat pe copii săi, în mormintul comun al ginte sale. Așa *Suetoni* ne vorbește de mormintul comun al ginte *Claudia*, care era pe muntele *Capitolin* (*Sueton 8, viața lui Tiberiu*).

1) Putem cita că *gentes romane* pe lângă *gens Fabia*, *gens Claudia* și *gens Cornelia*, gintele *Quinctia* (din care făceau parte *T. Quinctius Capitolinus* și marele dictator *Cincinnatus*), *gens Sempronia*, *gens Virginia*, *gens Cincia*, *gens Julia* (din care făcea parte *Julius Cesar* și în care a intrat prin adopțiune *Octavian*).

2) Pe lângă gintele *Lakyadilor*, *Lycomidilor*, *Butadilor*, putem cita încă gintele *Eumolpidilor*, *Phyalidilor*, *Amyndridilor*, *Brytidilor*, etc..

Membrii ginteii sunt solidari. Se ajută în toate trebuințele vieții, contribuiesc pentru plata datoriilor membrului dator din ginte, care nu și le poate plăti singur, pentru rescumpărarea lui dacă a căzut captiv, pentru plata amendii la care este condamnat (Titu Liv., V, 32).

Fie care *gens* avea tribunalul său care judeca pe membrii săi.

Fie-care cetățean făcea parte din cetate, apoi din ginte, apoi din familie, organizată pe baza puterii paterne și care se compunea de exercitatorul puterii paterne, și de toți aceia cari au fost sau ar fi putut fi sub puterea lui paternă.

Prin *capitis diminutio* se perdeau drepturile în familie, se perdeau și drepturile în *gens*.

Definițiunea noastră cadrează admirabil cu definițiunea lui Ciceron, care dice că *gentilis* *pōrtă același nume*. Și în adevăr, dacă descind prin masculi dintr'un autor comun, trebuie să poarte același nume. Dar aceasta nu este destul, căci poate să fi eșit din ginte prin emancipațiune, și atunci de și *pōrtă același nume* au eșit și din familie și din *gens*. Că *gentilii* descind neam din neam din ingenui. În adevăr dacă vre-unul din ei a fost serv, nu e familie ab origine din ingenui. Dacă a devenit serv vre-unul și a fost manumissu, sau a suferit vre-un *capitis diminutiune*, și dacă prin *capitis diminutio* a eșit din familie, a eșit și din *gens*. Și în adevăr primele *gentes* au fost la început aristocratice, compuse de patricii, cari au avut servi, dar din cari nici un membru nu a putut fi serv. Și dacă a devenit serv prin captivitate, își a recăpătat prin postliminiu calitatea de om liber, cetățean și ingenuu. Dacă a devenit în alt mod serv, a eșit definitiv și din familie și din ginte. Ciceron mai adaogă că, ca să fie gentili trebuie să nu fi suferit *capitis diminutio*, adică din liberi și cetățeni să nu fi devenit servi, sau peregrini, căci atunci au eșit din familie, căci agnațiunea și calitatea de *heres suus* se stinge prin *capitis diminutio maxima* și *media*. Sau să nu fi fost emancipați sau dați în adopțiune, căci atunci prin *minima capitis diminutio*, se șterge calitatea de *heres suus* și *agnat*, ese din familia civilă și prin urmare și din *gens*. Această definițiune se împacă cu theoria noastră. Dar definițiunea lui Ciceron nu e complectă. Ca să fie complectă trebuie să adaogăm că *membrii ginteii să nu fi fost sau să nu putut fi sub aceeași putere paternă*, căci atunci sunt agnați. Dacă însă *pōrtă același nume*, nici unul din ei sau din autori nu a fost serv nici *capite minutus*, și dacă ei nu au fost sub aceeași putere paternă, atunci nu sunt agnați, ci numai gentili. Definițiunea noastră cadrează dar cu definițiunea incomplectă a lui Ciceron, face să se înțeleagă cum gentili există independent de agnați, cadrăză și cu definițiunea lui Festus și a lui Varron, cu definițiunea lui Festus care în alt loc de cât cel citat dice că: *gens*

appellatur, quae ex multis familiaris conficitur: gîntea e genul, familia civilă e specia. Cadrăză și cu etymologia, cadrăză și cu ceia ce exista la Greci, și cu rațiunea, căci se înțelege că spre perpetuirea ginteii a trebuit să se prefere în loc de cognat, simplă rudă de sânge, un gentil, rudă civilă mai depărtată de cât agnatul, la un popor, ca poporul Roman, la care organizațiunea heredității era inspirată de spiritul politic și religios. În adevăr cel ce suferea *minima capitis diminutio*, nu mai avea nici *sacre privatae* a familiei, nici *sacrele ginteii*. Dacă suferea *maxima* sau chiar *media capitis diminutio*, atunci nu mai avea nici *sacrele cetății*, deii poliadi deveneau streini de el. Influența sângelui a intervenit tocmai mai târziu în legislațiune, în materie de moștenire. Legătura de sânge a fost ținută în seamă tocmai mai târziu, de pretor, și încetul cu încetul, și în urmă de jurisconsulți adăpați în filosofia stoică, și mai târziu de spiritul religiunii creștine. Această theorie nu contracarează nici textul lui Ulpian, mai sus citat. Căci Ulpian vorbește de cei ce au fost sub aceeași putere paternă, s'au însurat și au făcut copii și apoi prin mărtea ascendentului au format familii distincte, numai aceștia sunt între densesi toți agnați. Iar nu și de cei ce fac parte din familii distincte create de cei ce au fost sub aceeași putere paternă, după ce au eșit de sub puterea paternă comună a ascendentului. Despre aceștia nu vorbește Ulpian, nu dice că și aceștia sunt între densesi agnați și formăză o singură familie. Nu: aceștia sunt între densesi numai *gentiles*. Iar membrii fie-căria familii distincte sunt numai între densesi agnați. Deci o persoană poate să fie și *agnat* și *gentilis* cu altă persoană. Poate să fie însă *gentilis*, fără să fie *agnat* cu densa. Este *agnat* și *gentilis* când pe lângă că *pōrtă același nume* cu densa, descinde prin masculi din autori care n'au fost servi nici au suferit *capitis diminutio*, când nici el n'a suferit *capitis diminutio*, și când a fost sau a putut fi sub aceeași putere paternă cu densa. Dacă această din urmă condițiune lipsește, și cele d'intei există, este numai *gentil*, dară nu și *agnat*. Cu această definițiune nu avem trebuință să imaginăm două familii, una de ingenui eșită din ingenui și alta de ingenui eșită din liberi, din care numai membrii celei d'intei să fie față cu membrii celei din urmă *gentiles*, iar nu și vice-versa, cum fac Ortolan și Demangeat.

La început *gentiles* au fost numai patricii, în urmă însă s'au format și *gentes* de plebei, și prin urmare a început să fie *gentiles* și la plebei. Eacă intru cât ne depărtăm de Guérard, care susține că *gentiles* au existat numai la patricii. Guérard susține că la patricii copii născuți din căsătorie nu cădeau sub puterea paternă, că toți membrii unei familii se numeau *gentiles* de la *gens* care era familia patriciană. Guérard nu ne spune dacă

gentilii se împărțeau în mai multe ordini, nici dacă succedau după proximitatea gradului. O spune însă pentru agnați. Agnații sunt după densus membrii unei familii civile, care se disting în descendenți și colaterali, descendenții luând numele de *heredes sui*, iar colaterali conservând numele de *agnați*. Familia patriciului se numește *gens*, membrii ei uniți prin masculi se numesc *gentiles*. Familia plebeului se numește *familia*, membrii ei prin masculi uniți se numesc agnați, din care descendenții se numesc *heredes sui*, colaterali propriu dis *agnați*. La patricii nu este *patria potestas*, la plebei este *patria potestas*, și nu sunt membrii ai familiei civile, de cât aceia cari sunt uniți activ și pasiv prin puterea paternă, și aceia cari sunt sau au putut fi sub aceeași putere paternă. Că legea celor XII Tabule a unificat legislațiunea și a adoptat în principiu familia plebeică, declarând că pe viitor și patricii vor cădea sub puterea paternă, vor avea prin urmare *heredes sui* și *agnați*, dar fiind-că erau vechi membrii de ginți patriciane cari nu erau sub puterea paternă, se admiseră în al treilea ordine și ei la moștenire, întâi *heredes sui*, al doilea *agnați* și al treilea *gentiles*, cei-alți membrii ai gintei cari nu fuseseră sub putere paternă de și descindeau prin masculi, purtau același nume, și nu suferiseră capitis deminutiune. Familiile patricie înainte de legea celor XII Tabule nu erau compuse de cât de ingenui, descendenți din ingenui, familiile plebee puteau să descindă și din foști servi manumiși, deveniți liberi cetățeni romani, ai căror copii născându-se liberi erau și ei ingenui, și puteau de aci înainte constitui familii de ingenui, iar nu de ingenui descinzând ab origine din ingenui. Acastă theorie este imaginară. Nu este de admis ca tocmai patricii, adică familiile de baștină romană, să aibă instituții grecești cum pretinde Guérard, că plebei din cari mulți erau venetici, să aibă instituțiunea originară a puterii paterne, nu e probabil apoi ca patricii să imprumute de la plebei și să și lase tradițiunile lor libere și independente. Puterea paternă la Romani trebuie să fie veche ca și Romanii, să fi existat înainte de Romulus, să fi existat mai cu seamă la patricii, să fi existat și la plebei. Guérard se întemeiază mult pe un text din sentințele lui Paul, Cartea IV, titlu 8 (*De intestatorum successionem*), § 22: „*Feminae ad hereditates legitimas ultra consanguineas successiones non admittuntur, idque jure civili Voconiana ratione videtur effectum. Ceterum lex duodecim tabularum nulla discretionem sexus agnatos admittit*“. Guérard citește *cognatos*, căci așa, pretinde el, se găsește în toate manuscrisele Sentințelor lui Paul. Însă Sentințele lui Paul nu le posedăm în original, ci ele sunt culese din fragmentele răspândite în Pandectele lui Justinian și din Breviarul lui Alaric, în cât nu putem pune temeiul pe originalitate a vorbei *cognatos*. Guérard ar-

gumentază ast-fel: el dice că dacă móre cine-va și lasă un frate și o sororă, fratele și surora nu sunt agnați, ci numai *gentiles*, că surora vine la moștenirea fratelui său ca gentilă nu ca agnată. Deci trebuie să citim *cognatos*, căci în vorba cognati intră și gentili și agnați și cognatii, *stricto sensu*, și atunci putem să dicem că legea celor XII Tabule chiamă pe cognati, aici pe *gentiles*, fără deosebire de sex, unul la succesiunea celui-alt. Câte erori în această argumentație! Mai întâi fratele cu surora sunt agnați, și după legea celor XII Tabule și după legea Voconie. Prin urmare exemplul este rău ales. Apoi Paul vorbește de legea Voconia față cu legea celor XII Tabule, de legea Voconia care restrânge dreptul agnaților la moștenire, iar nu al gentililor, care nu admite pe femei să moștenescă în calitate de agnate de cât când sunt surori consanguine cu răposatul sau cu răposata, nu mai departe. Acastă rezultă din citirea integrală a textului lui Paul. Textul dar al lui Paul este greșit, în loc de *cognatos* trebuie să citim *agnatos*, cum citesc toți interpreții dreptului Roman, între care Cujas care, în nota 7 asupra acestui fragment al lui Paul, propune această corecțiune (vezi Cujas, ediție citată tom. V, coloana 2164, nota 7). Din toate acestea rezultă că theoria lui Guérard este cu desăvârșire fantastică. (Vezi Guérard, op. cit. pag. 224 231 și 388—405).

Opiniunea mea este dezvoltarea, complectarea și fortificarea theoriei emisă deja de Bouchoud, în comentariul său asupra legii celor XII Tabule (Ediția a doua, Tom. I, pagina 50 și următoarele) de Lafferrière (*Histoire du droit civil de Rome et du droit francais*, vol. I, pag. 78 și vol. II, appendice, pag. 321), amplificată de Fustel de Coulanges (*Cité antique*, edit. citată, paginile 110—119), și întărită prin noi argumente de mine. În adevăr Fustel de Coulanges nu și dă osteneala, ca unul ce nu e jurisconsult, să pue în acord theoria sa cu textul lui Ulpian și cu definițiunea lui Ciceron din Topice, nici să arate deosebirea între gentili și agnați. Acastă theorie este combătută de G. de Caqueray (*Explication des passages de droit romain contenus dans la Oeuvres de Ciceron*, pag. 67), însă în mod foarte slab. Objecția sa că de ce copii din doi frați născuți dintr'un tată fost serv, care în urmă a fost manumis, a devenit liber și cetățean roman, s'a însurat și a dat naștere fraților, care s'a însurat după mórtea tatălui lor, de ce acei copii care și după densus nu sunt agnați, să nu fie măcar gentili? De ce, dice D-să? Pentru că nu sunt, răspund, și ce e de mirare să nu fie. Dar ce sunt ei, întreabă Caqueray. Ce să fie? simplii cognati.

Hugo, Holtius, Ortolan și Demangeat sunt de părere că gentili sunt, după cum am zis mai sus, membrii unei familii compusă *ab origine* numai de ingenui din care nici unul nu a fost serv, nici *capite minutus*, descinzând prin masculi, prin

urmare purtând același nume, față cu membrii unei familii a căruia genitor a fost odată serv și manumis de unul din membrii familiei ingenuae, sau a căruia genitor a fost odată client al unuia din membrii familiei ingenuae care a fost patronul său; dar nu și vice-versa. Acastă părere, cu totă autoritatea acelor ce o susțin, mi se pare fantastică, imaginară, ingenioasă, dar ne naturală și nerățională.

Accarias adoptă (*Précis de droit romain*, a 4-a editie, T. I, pagina 235 și 236) systemul ce adopt și eu, însă mărturisește că îl dezvoltă în mod incomplect. M'am silit a 'l complecta pe cât am putut.

Acum evident că vorbele *gentilis*, *gentilitas*, au și alte sensuri ca toate vorb. le care au mai multe sensuri. Ast-fel vorbele *familia*, *liberi naturales* au mai multe sensuri. Așa între altele vorba *gentilis* înseamnă și păgân.

Dreptul de gentilitate, *jus gentilitium*, cum îl numește Gaius, care era încă în vigoare în timpul lui Ciceron, nu mai exista în timpul lui Gaius, căduse de mult în desuetudine. În adevăr, systemul pretorian, și al senatusconsultelor Orphitian și Tertulian, care creaseră drepturi pentru simle rude de sânge, pentru cognați, care le chemaseră după agnați și cei-l'alți succesori legitimi, paraly-saseră deja drepturile gentililor, și cu cât prin vocea equității sângele a câștigat succesiv drepturi prin el însuși în materie succesorală, a urmat natural ca, și în dreptul civil propriu zis, calcat pe legea celor XII Tabule, dreptul gentililor, în calitate numai de gentili, să cadă în desuetudine. Gaius, cu toate acestea tot ne vorbea de el, și descria ce sunt gentili, în comentariul I, probabil la finele paragrafului 164, unde este o lacună, rânduri ilisibile în palimpsest. În adevăr în paragraful 17, al comentariului III, unde el vorbește de succesiunile ab intestat, ne spune că în lipsă de agnați, succesiunea ab intestat, este deferită gentililor de legea celor XII Tabule, că ce sunt gentili, a relatat în comentariul I, că de ore-ce cum a arătat în comentariul I, întregul *jus gentilitium* a cădut în desuetudine, găsește de prisos de a mai tracta din nou mai amănunțit despre densus.

G. Danielopolu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CARTE DE CASAȚIE SECȚIUNEA II

Audiența de la 31 Octombrie 1894

Președenția d-lui Ch. Pherekyde, consilier.

Direcția C. F. R. cu Anghelescu Gheorghe.

Cărauș.—Transport.—Cum trebuie să transporte căraușul mărfurile ce i se dau pentru expediare.

Căile ferate. — Mare iuțelă — Mică iuțelă. — Dacă direcțiunea căilor ferate răspunde de daunele cauzate prin stricarea mărfii provenită din cauza întârzierii fiind transportată cu mică iuțelă, când primise acea marfă ca să o transporte cu mare iuțelă. (Art. 419 codul comercial).

Căraușul este dator să expedieze lucrurile de transportat după ordinea în care le-a primit.

Ast-fel, direcțiunea căilor ferate, primind o marfă ca să o expedieze cu mare iuțelă, devine răspundătoare de daunele cauzate, când expediază acea marfă cu mică iuțelă, dacă din cauza soșirei întârziată, marfa s'ar fi stricat.

Decisiunea No. 407/94. — Respins ca nefondat recursul făcut de Direcția C. F. R. contra sentinței cu No. 1391/94 pronunțată de tribunalul Ilfov, secția comercială, în proces cu Anghelescu Gheorghe.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier R. N. Opreanu.

S'au ascultat: d-l G. Duca avocatul recurentei Direcțiunii a C. F. R. în dezvoltarea motivelor de casare și intimatul Anghelescu Gheorghe în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivelor invocate:

«Greșită aplicare a art. 441 cod. com. de ore-ce acest articol nu declară de nulă stipulațiunea prin care părțile ar conveni asupra unui termen de predare, din contra art. 422 cod. com. prevede expres că acest termen se hotărăște prin învoirea părților.

«Omisiune esențială, nemotivare, exces de putere, eror gravă de fapt; am invocat paragraf 57 din regulamentul de transport, din care rezultă că termenul de predare era în speță de trei zile, tribunalul fără a vorbi de acest paragraf care conține învoirea părților în privința termenului, afirmă că transportul trebuie să se facă în două zile, fără să spună de unde a luat acest termen de două zile, și pe ce se bazează această afirmațiune care este o eror gravă de fapt.»

Având în vedere că din sentința atacată cu recurs, se constată că Anghelescu Gheorghe intimat în recurs, a predat la gara Craiova o cantitate ore-care de fasole verde, stipulând cu Direcția Căilor Ferate Române, recurenta de aci, ca să 'o transporte la București cu mare iuțelă, și că Direcția transportând-o cu mică iuțelă, fasolea s'a stricat, din care cauză chemarea în judecată a Direcției de către Anghelescu Gheorghe pentru a fi condamnată la daune interese și condamnarea Direcției prin sentința supusă recursului;

Având în vedere că art. 419 din cod. comer. prescrie că căraușul este dator să facă expediția lucrurilor de transportat după ordinea în care le-a primit;

Având în vedere dar că în speță, destinațiunea dedusă în judecata tribunalului era de a se ști, dacă Direcția a primit ordine să transporte fasolea cu mare iuțelă, și dacă dânsa a transportat-o cu mică iuțelă, punându-se ast-fel dânsa în culpă și responsabilă de deteriorarea mărfii;

Considerând că tribunalul constată în fapt, în suveranitatea sa de instanță de fond, prin sentința supusă recursului, că direcțiunea a primit ordine să transporte cu mare iuțelă fasolea expediată de Anghelescu Gheorghe și că dânsa a transportat-o cu mică iuțelă;

Că învoiala dintre părți a fost ca fasolea în destinațiune să fie transportată cu mare iuțelă și că Direcția a transportat-o cu mică iuțelă, ceea ce a pricinuit o întârziere și stricăciune a mărfii;

Că prin urmare se constată în fapt că Direcția a fost în culpă.

Că așa fiind, tribunalul nu a violat nici un text de lege condamnând pe recurenta Direcție la despăgubiri pentru intimat și deci motivele invocate sunt neintemeiate.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul.

DESPRE ALCOOLISM ¹⁾

DISCURS

Ținut de d-l procuror general I. T. Bastachi de pe lângă Curtea de Apel din Galați, cu ocazia deschiderii anului judecătoresc 1894—1895.

(Urmare și fine)

România

În Franța decretul din 1851, care dădea administrației dreptul de a închide cărciumile și de a refuza autorizațiunea de deschidere, ori cât de criticabil era, însă dacă ar fi fost aplicat într'un mod conștiincios, ar fi produs roade bune, a fost abrogat și legea din 1878 restabilind principiul libertății comerciale, bunele rezultate ce legea asupra beției din 1873 dăduse, fură cât-va micșorate. Astăzi în Franța se discută chestia monopolului pentru a stirpi alcoolismul. Credem că din studiul chestiunii alcoolismului, la care ne-am dedat înaintea d-vastră, precum și din expunerea amănunțită ce am făcut a diferitelor legislațiuni europene asupra stabilimentelor băuturilor spirtoase și asupra represiunii viciului beției, se poate vedea atât răul în totă goliciunea lui, cât și cauzele acestui rău, precum și posibilitatea, datorită și mijloacele prin care s'ar putea preveni și îndreptați răul ce s'a înrădăcinat în țara noastră.

Lăsând latitudinea cea mai mare inițiativei private, este de dorit ca guvernul nostru să ia cât de urgent cele mai aspre măsuri, atât preventive cât și represive contra alcoolismului: Deci o lege contra beției se impune.

Dar care din diferitele sisteme preconizate de legislațiunile străine contra viciului beției este mai bun și care ar putea servi de tip legislatorului nostru? Răspundem fără nici o îndoială: Sistemul Suedez, căci el este cel ce oferă mai multe măsuri preventive și sistemul Francez care oferă măsurile cele mai represive contra alcoolismului.

Partisanii unei represiuni aspre contra acelor ce se dedău viciului beției, precum și contra debitanților cari încuragă acest viciu, nu mai puțin, — trebuie să o afirmăm — că suntem partizani tot atât de stăruitori a măsurilor preventive cari pot fi luate de guvern, dacă voim ca legea contra beției ce se va face, să producă roade folositoare și în viitor: Căci dacă este adevărat că mai folositor este pentru societate de a preveni o faptă, de cât de a o pedepsi, tot atât de adevărat este că pedepsa nu tot-d'a-una îndreaptă și pocăștește pe acel greșit.

Care sunt dară măsurile preventive cari pot fi luate contra viciului beției: Ele sunt de două spețe: 1) Măsuri materiale cari ating direct cauzele materiale ale beției și 2) măsuri morale, cari au de țintă de a desvolta calitățile intelectuale și morale ale omului.

I. Măsuri preventive materiale:

1) Încuragiarea plantațiunii viței de vie în toate comunele rurale.

2) Reducerea într'un mod foarte simțitor a taxelor de import și a taxelor de consumațiune, în comunele urbane și scutirea de taxe în comunele rurale asupra zahărului, cieiului și a cafelei.

3) Suspendarea fabricațiunii spiritului din cartofi, sfeclă și alte asimilate.

4) Reducerea taxei de consumațiune asupra vinului și a berei fabricată în țară.

5) *Rădăcarea dreptului de licență.* — În altă ordine de idei fabricațiunea liberă a berei precum și a spiritului numai din cereale, sub condițiunea ca instalațiunea să fie sistematică și destilațiunea perfectă după metodele cele mai noi. Statul, prin agenții săi, va supraveghea fabricațiunea.

Fabricațiunea liberă a spiritului, a cognacului etc. din vin, tescovină, prune și din ori-ce fructe, sub condițiunea că produsele acestei fabricațiuni, în cas când ea nu va fi sistematică ca aceea a spiritului din cereale, să fie aceste produse vândute (după prețuri fixate și stabilite în fie-care an) Statului care le va purifica în anumite debitori și în urmă le va da consumațiunii.

Vânzarea spiritoselor liberă sub următoarele condițiuni:

a) Fixarea numărului normal de stabilimente în care se consumă băuturi spirtoase (după clase) în proporțiune cu numărul populațiunii.

b) Dreptul de licență, adică de a vinde băuturi spirtoase, Statul îl va pune la licitație publică și îl va acorda acelor cari pe lângă că intrunesc condițiunile și garanțiile cerute de lege, vor oferi prețul cel mai mare. Prețul de la care va începe licitația va fi fixat la...% din consumațiunea anuală.

Nici un drept de licență nu se va acorda fără autorizatiune specială. Această autorizatiune se va da de judecătorul de ocol respectiv după ce petiționarul va prezenta încheierea consiliului comunal prin care nu se opune la deschiderea unui stabiliment fixând locul și după ce petiționarul va prezenta certificate de la greșia tribunalului domiciliului că nu a fost condamnat pentru delict sau crimă.

6) Încuragiarea prin premii a exportului alcoolului.

7) Prohibirea prin taxe mari a importului alcooliceilor fabricate din cereale și prohibirea totală a acelor spirtoase fabricate din cartofi, sfeclă, etc..

8) Fixarea unui maximum de grade tărie a spiritului, a berei și a vinului cari pot fi vândute spre consumare de comercianți cu amănuntul.

9) Crearea de laboratorii chimice la fie-care capitală de județ, însărcinate cu examinarea și controlul calităților alimentelor și a băuturilor spirtoase.

Pentru a subveni cheltuelilor necesitate prin crearea serviciilor necesare și pentru a acoperi deficitul ce se va face în budgetul Statului prin reducerea taxei de import asupra zahărului, cieiului și a cafelei, precum și a micșorării venitului de licență prin faptul reducerii numărului cărciumelor. Statul va pune un imposit asupra venitului valorilor mobiliare, sau ori-ce alt imposit care nu va atinge direct punga săracului.

De altminteră deficitul ce se va face prin reducerea taxei de imposit asupra zahărului, cafelei și cieiului se va acoperi de sigur în cea mai mare parte dacă nu total, prin produsul creșterii consumațiunii. Se va întâmpla ceea ce s'a întâmplat cu reducerea taxei pentru francatul scrisorilor. Taxa

1) A se vedea „Curierul Judiciar“ No. 38—45 din 1894.

s'a redus și numărul scrisorilor francate crescând, venitul s'a mărit.

II. Măsuri preventive morale care pot fi luate contra beției și de la adoptarea cărora ne putem aștepta la un rezultat sigur și satisfăcător sunt :

1) Crearea și funcționarea societăților de binefaceri și de temperanțe bine organizate, și 2) răspândirea unei instrucțiuni bine ordonate în mulțimea muncitorilor.

Societăți de binefacere și de temperanțe vor putea (cum se practică în Suedia) obține de la Stat, monopolul vânzării în total sau în parte a băuturilor spiritose cu ridicata sau cu amănuntul în comunele rurale și urbane. Aceste societăți nu vor putea obține beneficiul monopolului vânzării de cât sub condițiunea expresă, a procura consumatorilor băuturile cele mai rafinate și mai puțin vătămătoare sănătății, a întrebuița cea mai mare parte a beneficiilor realizate la înființarea de asiluri în cari se vor putea interna acei atinși de alcoolism cronic, precum și la înființarea caselor de sănătate în care se vor interna și curarisi acei atinși de viciul beției, care sub un regim igienic și moral se vor putea îndrepta și moraliza.

Statul și comunele vor avea cea mai mare supraveghe și control.

Instrucțiunea și creșterea copiilor într'un mediu de principii morale și religioase, este cea d'întîi datorie ce se impune unui Stat care înțelege, vede, și este convins că fără cultură intelectuală și fără cultură morală, clasa de jos a poporului sub influența mo bidă a ignoranței, a desfrânării, a pasiunelor josnice, a viciului beției și a mizeriei, nu poate de cât să decadă. Statul dar trebuie să ridice pe acei desmoșteniți de binefaceri învățământului, dându-le o instrucțiune luminată însoțită de cele mai subline sentimente ale omenirii: demnitatea în muncă, iubire pentru aproapele său, devotament și iubire nemărginită pentru patrie.

De netăgăduit este dacă instrucțiunea are o influență puternică asupra dezvoltării inteligenței și a sentimentelor nobile și morale ale individului, că instrucțiunea va fi factorul cel mai eficace pentru a combate viciul beției. Dar s'ar putea dice: Statul care în școlile sale dă copiilor, prin organul profesorilor, cultura intelectuală pe care poate să o asigure și să o perfecționeze, nu are nici putere nici mijloc pentru a da tinerimei cultura morală, adică adevărată creștere, care nu se capătă de cât prin relațiuni cinstite sociale și de familie. Această obiecțiune nu poate fi serioasă, căci pe lângă că instrucțiunea bine ordonată prin luminele ce răspândește în sufletul omului, dezvoltă simțul moral și religios, apoi Statul poate îndreptându și privirile asupra căminelor muncitorilor, unde vedând imoralitatea ce domnește în sinul celor mai multe din familiile acestora, și convingându-se că dacă omul este leneș, desfrănat, vicios și mizerabil, cauza este că femeia incultă și imorală, incapabilă să insuflă în inima so ului ei iubirea, afecțiunea și ori ce alte sentimente nobile, nu a putut ea căpăta influența morală asupra aceluia cu care este menită să dea creșterea generațiunii viitoare, dicem: Statul poate ridicând nivelul intelectual și moral al femeiei să contribuie la creșterea și moralizarea maselor populare.

Dacă Statul nostru a făcut mult pentru instrucțiunea publică, înmulțind școlile și perfecționând sistemul de învățământ, mai are însă mult de făcut

și suntem convinși că preocupat de imoralitatea ce a cuprins populațiunea noastră muncitoare, va căuta prin toate mijlocele să dea cultura și educațiunea cea mai morală femeiei.

În nici un mijloc mai eficace pentru moralizarea populațiunii noastre muncitoare, nu ved de cât în acel care prin instrucțiune ridicând nivelul intelectual și moral al femeiei, va tinde să rădăce legitima influență ce trebuie să aibă densa în casa omului: Ca fată ea poate să aibă influența cea mai duiosă asupra părinților; ca soră dragostea cea mai plăpândă asupra fraților; ca soție nu este ea ființa cea mai devotată, sfătuitorul cel mai nepărtinitor și duhovnicul cel mai misericordios pentru om?

Dacă prin moralitatea ei exemplară, prin afecțiunea și devotamentul ei nemărginit, impune soțului respectul, stima și iubirea, care este acel om care din ori ce tréptă a societății și ori care ar fi por-nirile lui spre rău, greșind și alunecând pe povirnișul viciului, nu va fi readus prin blânde și înțelepte sfaturi la sentimente mai bune și la o purtare cinstită și demnă?

În iubirea ei pentru soț, în afecțiunea sa nemărginită pentru copii, în sentimentele sale exemplare de pietate, de cinste și de demnitate, vom găsi salvarea societății.

Așa dar asupra instrucțiunii și creșterii fetelor trebuie Statul și cu toții să ne îndreptăm privirile: Moralmente și materialmente, copii, familia și societatea întrégă vor câștiga mult, și va fi de ajuns unei singure generațiuni bine preparate pentru ca să dea impulsiei la regenerarea masei poporului, și să readucă în căminele lor sănătatea, avuția, cinstea și demnitatea!

Din toate influențele morale asupra omenirii, nici una nu cunosc mai puternică și mai bine-făcătoare de cât aceea a femeiei; acesta fiind intima mea convingere, nu pot sfârși mai bine cuvântarea mea de cât prin expresiunea ultimei mele gândiri: «Nimic fără ea! totul prin ea!»

I. T. Bastachi.

INFORMAȚIUNI

Anunțăm cu o vie plăcere că *Societatea studenților în drept*, despre care deja am vorbit în unul din precedentele noastre numere, astăzi este constituită și formată. Ea își are deja votate și publicate Statutele sale, compuse din 53 articole bine chibzuite. Încă odată urăm progres acestei Societăți, prosperitate și realizarea nobilei scop științifice ce și propune. Mai aducem la cunoștință, că Societatea în o ședință a sa extraordinară din luna Decembrie a proclamat cu unanimitate voturilor pe Directorul Organului nostru membru al său onorific. Țiarul nostru, măgulit și sincer mișcat de onoarea făcută în persoana Directorului său, mulțumește cordial Onor. Societății

Curțile de Apel și tribunalele reîncep audiențele lor Luni 2 Ianuarie, iar Înalta curte de Casație și Justiție la 9 ale aceleiași luni.

În curând vom publica un important articol asupra proiectului de lege a minelor, datorit penei unui jurist din cei mai bine cunoscuți.